

Nou anys de deliri per una peça de museu

El 1991, un metge haitià de Cambrils demana la retirada del negre dissecat del museu Darder de Banyoles. Nou anys després, la peça és enterrada a Botswana.

Els banyolins no s'acaben de creure el que ha passat. Tots havien vist algun cop el negre i mai n'havien fet gaire cas. Per a ells, la seva ciutat havia de ser coneguda, en tot cas, per l'estany. Però va ser l'estany el que va por-

El negre, a la vitrina del Museu Darder de Banyoles.

tar indirectament a la polèmica del negre quan Banyoles va ser designada subseu olímpica de rem de 1992: el metge haitià Alphonse Arcelin, establert a Cambrils, va demanar a l'Ajuntament la retirada del boiximà.

Al principi, ningú no se'l va prendre seriosament. L'Ajuntament li va contestar que la peça no havia ofès mai ningú i que hi ha restes humanes en molts museus del món. Però allò no era el final, sinó el principi. Arcelin va involucrar en l'afer l'Organització d'Unitat Africana, la Unesco, el Senegal, el COI i la Generalitat. Jordi Pujol va intentar que el negre fos retirat durant els Jocs Olímpics i que Arcelin callés, però no ho va aconseguir. I després dels Jocs, l'afer va tornar a esclatar l'octubre de 1996, quan el Senegal va exigir al ministeri d'Afers Estrangers espanyol la repatriació del negre.

Arribat aquest moment, els banyolins havien convertit el boiximà en una peça fonamental del seu orgull local: samarretes reivindicatives i tota mena de campanyes volien evitar-ne la repatriació. L'alcalde, Joan Solana, continuava opinant que Arcelin feia demagògia, que el Darder era un botó de mostra dels museus del segle XIX i que Banyoles —amb un miler de gambians— no era racista; però no podia més. L'escàndol del carnaval de 1997, amb un cartell que satiritzava la polèmica, va precipitar la retirada del boiximà al magatzem. Arcelin havia presentat una demanda contra l'Ajuntament, i la Unesco es va mostrar partidària d'incinerar o repatriar el negre. Solana va començar a negociar la capitulació de Banyoles, però la seva obsessió de no convertir el trasllat del boiximà a l'Àfrica en un espectacle i

d'esperar la derrota judicial d'Arcelin va allargar el procés. Al final, va haver de ser l'alcalde sorgit de les eleccions de 1999, Pere Bosch, qui completés els tràmits, tot i que el seu partit, ERC, sempre s'havia oposat frontalment a la repatriació. El 5 d'octubre de 2000, en una gran cerimònia amb Arcelin en un lloc d'honor —el que Solana volia evitar—, les restes del negre van ser enterrades en un parc de la capital de Botswana, Gaborone. En la darrera escena, encara hi va cabre l'últim toc d'un deliri internacional de nou anys: el va posar l'ambaixador espanyol, justificant-se amb malaptesa —el cadàver del negre no va ser robat per espanyols, sinó pels germans francesos Verraux, va dir— per rebatre els atacs verbals de les autoritats africanes.

Sílvia Barroso

Fòrum de teatre i factoria de les arts

16è Fòrum de Teatre i 7a Factoria de les Arts. Olot, de l'11 al 22 d'octubre de 2000.

A la ciutat d'Olot s'ha celebrat, un any més, un dels esdeveniments més interessants que es fan a les comarques gironines quant a teatre i art, i que sembla força consolidat atès el nombre d'edicions realitzades. Inicialment el públic interessat era ben reduït, com succeeix quan les manifestacions artístiques o escèniques transgredeixen, i a voltes notablement, uns canons determinats. De totes maneres s'ha de posar de

manifest que, any rere any —i sense ser, ni de bon tros, uns espectacles de masses—, el Fòrum de Teatre i la Factoria de les Arts van sumant adeptes i partidaris, interessats a veure una altra manera de fer tant escènicament com plàstica. Enguany el tema escollit era l'aigua, seguint una tetralogia iniciada fa dos anys, que va arrencar amb la terra, va continuar amb el foc i l'any vinent ha de concloure amb l'aire. Així doncs, tant la factoria com el fòrum giren entorn d'un tema predeterminat. Les representacions teatrals es van desenvolupar en diferents escena-

ris a més del Teatre Principal, ja que hi havia la voluntat de buscar la sorpresa de nous espais escènics: pels carrers i places, en una carpa muntada en el Molí d'en Climent, al costat del riu Fluvià, en la depuradora de la ciutat o en una nau industrial. El tema va donar lloc a un seminari, el dissabte dia 14 d'octubre, entorn de «La màgia de l'aigua», on varen intervenir diferents conferencians, i finalment es va fer un recorregut urbà del pas del riu Fluvià per Olot, des del pont de Sant Roc al de les Tries, és a dir, el començament i el final del camí

Embalant la biblioteca

Si mai heu hagut de fer un trasllat de pis, ja deveu comprendre la incomoditat que representa el transport dels llibres. Ni la càrrega dels mobles, pesants i poc manejables, obstinats a encallar-se als marcs de les portes i als revolts de l'escala, no posa a prova d'una manera tan exasperant la nostra salut muscular i la nostra paciència. L'embalatge dels llibres requereix alhora l'aplom d'un carregador de molí i la disciplina de l'entomòleg. El desmantellament de la casa ens exigeix activitat, prestesa —desordenats com som, de sobte ens descobrim intolerablement molestos entre la ruïna amuntegada dels nostres objectes—, però vet aquí, enmig del tràfec, mentre algú a prop nostre comença a *traginar caixes i l'habitació es va omplint de llum arenosa, que ens trobem als dits un vell llibre d'escola, i en la seva presència ens retorna a la boca el sabor de la pega dolça i la taula de multiplicar. Que poc diligents ens tomem aleshores, afrontats als prestatges com si fóssim davant un àlbum de records. Amb les mànigues aromangades i la suor encara al front, desentranym de cada un dels llibres que destronem del seu lloc la memòria del que som, ens demorem a la llibreria com un monarca plegant els seus estendards.*

L'absència d'aquest sentit de pertinença, de l'amor tutelar que tot bon col·leccionista professa pels seus objectes, deu ser un poderós impediment perquè algú es decideixi a posar ordre a la Biblioteca Pública de Girona, abandonada a una iritant provisionalitat. Walter Benjamin admetia que les col·leccions públiques eren sens dubte més útils que les privades, però que només les segones feien plena justícia als llibres. Fixeu-vos en els que hi ha a la Biblioteca de Girona, amb la seva matrícula al lloc, sempre desplaçats, sempre grapejats per mans estranyes i retornats al seu racó per empleats malhumorats; llibres usats i servils, que tothom pren sense emoció i, sovint, sense cap profit. Com és que ens resulten, a pesar de la desamparança en què habiten, tan útils encara? Fa uns mesos es va anunciar que l'esperada reforma no es produirà fins a final del 2003; molts temem que ja serà tard, que per a l'embalatge aleshores ja caldrà l'auxili d'un assistent social.

Eva Vázquez

Una representació del Fòrum de Teatre d'Olot

RAMON ESTRAN - EL PENÍ

que fa el riu per la ciutat. Les intervencions plàstiques varen ser molt diverses i escampades, ja que a més dels nou ponts urbans hi havia muntatges en moltes fonts ciutadanes. Des de fa uns anys Olot gaudeix durant uns pocs dies, entorn de la fira de Sant Lluc, d'un repertori d'obres teatrals i d'intervencions artístiques d'un gran interès. Són un conjunt d'actuacions que per un costat desmitifiquen la imatge que tot sovint es té de l'art i de la societat olotines, i per l'altre fan la ciutat comparable a les poques que acullen manifestacions d'aquest tipus a la resta del país. Tota l'experiència artística es recull anualment en un acurat catàleg que és una referència obligada per estudiar els últims llenguatges plàstics de les comarques gironines.

Joan Sala